

5. Фінанси та податкова політика держави

УДК:336.221.4(477)

СТАН РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Вермієнко Тетяна Григорівна, к. е. н., доцент
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

За 1991–2015 рр. податкова система України стала потужним джерелом доходів держави, забезпечуючи понад 70% доходів Зведеного бюджету України. За цей період уряд постійно шукав шляхи вдосконалення податкової політики. Розпочавши з високого рівня податкових ставок і надвисокого податкового тягаря, держава перейшла до зменшення податків та оптимізації пільг. Визначальним етапом у розвитку вітчизняної податкової системи стало прийняття Податкового кодексу України у грудні 2010 р., який набув чинності з 1 січня 2011 р.

Черговий етап реформування податкової системи розпочався з 1 січня 2015 р. анонсуючи податкову реформу, Уряд задекларував зменшення кількості обов'язкових платежів із 22 до 11 та зниження рівня податкового навантаження на економіку. Проте скорочення кількості податків та зборів реально не відбулося, а фактично було перегруповано деякі податки та навіть завуальовано справляння у складі інших обов'язкових платежів .

Не прослідковується і зниження рівня податкового навантаження, зокрема ставку податку на прибуток зафіксовано на рівні 18%, чим скасовано визначену в первісному варіанті Податкового кодексу тенденцію до зниження рівня оподаткування прибутку (передбачалося зниження ставки до 16%). Зазначимо, що тактика зменшення базової ставки податку на прибуток є перспективним напрямком стратегічної діяльності держави у боротьбі за інвестиційні ресурси. [1].

Змінами до кодексу збільшено рівень оподаткування доходів громадян: у 2015 р. запроваджено нову прогресивну шкалу ставок податку на доходи фізичних осіб (15% і 20% замість 15% і 17%). Збільшено ставки з інших податків та зборів [2].

Здійснено чергову спробу максимального наближення податкового та бухгалтерського обліку щодо визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток, зокрема об'єктом оподаткування визначено прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень Податкового кодексу. Проте в Європейській бізнес-асоціації резюмують, що хоча і очікується полегшення адміністрування податку на прибуток, в цілому податкове навантаження на легальний бізнес у 2015 р. збільшилось [3].

Єдиним реальним кроком на шляху до зменшення навантаження на суб'єктів малого бізнесу стало зниження ставок єдиного податку до 2% від доходу у випадку сплати ПДВ (на противагу 3% та 5% залежно від групи платників єдиного податку) та 4% у випадку включення ПДВ до складу єдиного податку (на противагу 5% та 7% залежно від групи платників єдиного податку).

Розуміючи відсутність продуктивних зрушень в економіці України, восени 2015 р. Уряд проголошує черговий етап реформування податкової системи у напрямку її лібералізації. Ключовими напрямками та цілями податкової реформи визначено: створення унікальних фіскальних умов для розвитку бізнесу та відновлення економіки країни; розв'язання найбільш болючих проблем у сфері оподаткування – рівень податкового навантаження на фонд оплати праці не більше 30%; оздоровлення інвестиційного клімату – зниження ставок прямих податків, перехід до оподаткування розподіленого прибутку; виведення економіки з тіні – встановлення справедливих ставок

податків та спрощення адміністрування для стимулювання легалізації бізнесу; стабільність та передбачуваність податкового законодавства – запровадження мораторію на 3 роки щодо змін податкового законодавства [4].

Проте знову революційних змін в оподаткуванні не сталося: збережено види податків, ставки податку на прибуток та ПДВ, підвищено й уніфіковано ставку податку на доходи фізичних осіб – до 18% (хоча компенсатором є скасування утримань єдиного соціального внеску із заробітної плати найманих працівників – 3,6%), збільшено ставки зі всіх інших податків і зборів.

Позитивні зрушення мають місце в механізмі справляння єдиного соціального внеску: ставки знижено і уніфіковано на рівні 22% для всіх суб'єктів господарювання незалежно від класу професійного ризику.

Ряд змін впроваджено за принципом: «Нове – це добре забуте старе», – зокрема, повернуто квартальні звітні періоди з податку на прибуток (за певними виключеннями) та ставки єдиного податку третій групі, які діяли у 2014 р. (3% – для платників ПДВ та 5% – для неплатників ПДВ).

Таким чином, на нашу думку, у податковій політиці України не відбулося реальних перетворень у напрямку зростання інвестиційної привабливості та активізації економіки, натомість на фоні запроваджених змін, політичної та економічної нестабільності очікувані тенденції зростання рівня тінізації, падіння ключових індикаторів конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році : Закон України від 24.12.2015 № 909-VIII [Електронний ресурс]–Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>.

2. Європейський бізнес негативно оцінює податкові реформи в Україні / Українська правда. – 11.02.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2015/02/11/527720/>.

3. Податкова реформа 2016 – фіскальна лібералізація // Комітет Верховної Ради України з питань податкової та митної політики [Електронний

ресурс]. – Режим доступа : [http:// fortetsya.org.ua/projects/vrprojects/10782-2015-10-19-07-28-42](http://fortetsya.org.ua/projects/vrprojects/10782-2015-10-19-07-28-42).